(1)

कक्षा - 10 वीं　　　　　　　　　　　कोड - 1004

विषय: - संस्कृत साहित्यम्　　　　　　वर्षम् - 2022

1. योग्य विकल्पं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत । (15×1=15)

(1) नक्षत्रराजः ..... अस्ति । (माण्डूकः, वृक्षः, चन्द्रः)

(2) राजभवनं .... प्रविष्टवान् । (बुद्धः, नन्दः, साधुः)

(3) अहं .... निपीडयिष्यामि । (हस्तद्वयेन, पदद्वयेन, भुजद्वयेन)

(4) दत्तात्रेयस्य .... गुरवः आसन् । (द्वाविंशतिः, त्रयोविंशतिः, चतुर्विंशतिः)

(5) त्वम् एकं .... याच । (वरम्, पुत्रम्, धनम्)

(6) शृणु सखी .... मे भर्ता । (चतुरः, विद्वत्तमः, विदूषकः)

(7) आचारहीनं जनं पवित्रं कर्तुं .... असमर्थाः ।
(वेदाः, जनाः, देवाः)

(8) सत्संगतिः .... सर्वविधं कल्याणं करोति ।
(देवानाम्, मानवानाम्, राज्ञाम्)

(9) आचार्यदेवो .... । (भव, अश्रद्धया, संविदा)

(10) नचिकेताः .... रात्रीः अवात्सीत् ।
(त्रयः, तिस्रः, त्रीणि)

(11) ..... निरर्थकं प्रतिभाति । (अभ्यासः, ज्ञानम्, संस्कारः)

(12) दानस्य .... अङ्गानि सन्ति । (पञ्च, षट्, त्रीणि)

(13) .... अनुकरणं साधु भवति ।
(शिष्टस्य, दुर्जनस्य, न्यायस्य)

(14) सज्जनः दुर्जनसङ्गत्या .... भवति ।
(शिष्टः, दुष्टः, विकृत)

(15) छन्दः .... पादौ । (वेदस्य, पुराणस्य, देवस्य)

कोड - 1004

2. सुमेलनं कुरुत ।- 12x1=12

(1) पुण्डरीकः (क) वेतालः

(2) विक्रमादित्यः (ख) यमः

(3) नचिकेता (ग) मैत्रेयी

(4) याज्ञवल्क्य (घ) कपिञ्जलकृतोपदेशः

(5) गुरोर- (च) जलम्

(6) आपः (प) भ्रमरः

(7) मधुकृद् (फ) अनुशासनम्

(8) वृक्षः (ब) कोमलम्

(9) अजविलापः (भ) तरुः

(10) मृदु: (च) रघुवंशः

(11) पावकम् (छ) सुवर्णेन

(12) हिरण्मयेन (ज) अग्निम्

3. समुचितं उत्तरं चित्वा लिखत ।- 5x1=5

(1) मुख्यतया कति उपनिषदाः ?

(क) 10 (ख) 9 (ग) 8 (घ) 6

(2) परमपिता कः ?

(क) ब्रह्मा (ख) विष्णुः (ग) महेशः (घ) नारदः

(3) धर्मप्रियः कः ?

(क) रामः (ख) किशुनः (ग) अनुजः (घ) रावणः

(4) कविकुलगुरुः कः ?

(क) बाणः (ख) कालिदासः (ग) माघः (घ) भारवि

(5) हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ?

(क) मेघदूते (ख) रघुवंशे (ग) ~~किरा~~ गीतायाम् (घ) किरातार्जुनीयम्

कोड - 1004

4. एकैकवाक्येन उत्तरं लिखत ।— 10×2=20

(1) सन्देहपदेषु वस्तुषु केषां अन्तः करणप्रवृत्तयः प्रमाणम्?

(2) काभ्यां न प्रमदितव्यं ?

(3) केभ्यः श्रद्धया देयम् ?

(4) कुत्र भयं जरा वा न भवति ?

(5) सञ्जीवनीविद्यायाः वेत्ताः कः आसीत् ?

(6) अनुरागे कः परिवर्तितः ?

(7) हस्तस्य भूषणं किं अस्ति ?

(8) छन्दश्शास्त्रं कस्मिन् सूत्रे निबद्धमस्ति ?

(9) गौतमबुद्धः राजभवनात् किमर्थं प्रतिनिवृत्तः ?

(10) सुग्रीवेण सह कस्य वैरम् अभवत् ?

5. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः — 6×3=18

1. नचिकेताः प्रथमवरेण किं अयाचत ?

2. शिखरिणीलक्षणं किम् ?

3. विभक्ति परिचयो देयः— मूर्खाणाम् , आजीविकायाः, द्विजपुत्राः

4. सन्धि विच्छेदं कुरुत- ततस्ते, कुशालान्न, नित्यावपि

5. ~~कवि~~ यस्य गेहे धनं नास्ति सः किं करोति ? ग्रन्थदिशा लिखत ।

6 धातुः परिचयो देयः - पुनाति , अटामि, म्रियते

कोड - 1004

6. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः - 5×4=20

(1) नचिकेताग्निचयनस्य किं फलम् ? सप्रमाणं लिखत।

(2) कस्मै दानं न देयम् ? व्याख्यायत।

(3) मित्रं प्रति अभिनन्दनपत्रम् लिखत।

(4) गुरोराज्ञायाः महत्वम् सप्रमाणं व्याख्यत।

(5) पुण्डरीकस्य चित्तवस्थां सविस्तरेण वर्णयतु।

7. सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः - 2×5=10

(1) सत्संगतेः महत्वं किम् ? छात्रजीवने अस्य प्रभावः कीदृशी वर्तते ? स्पष्टयत।

(2) संस्कृतभाषायाः महत्वपूर्णा विशेषता का अस्ति ? संस्कृतभाषायाः प्रचाराय किं करणीयम् ? ग्रन्थदिशा लिखत।